

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Литвинова Олександра Олегівна, здобувач вищої освіти 4-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ.

Науковий керівник: доцент кафедри досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Литвинчук Олександр Іванович**.

З розвитком науково-технічного прогресу зростають можливості засобів криміналістичної техніки і методів їх застосування в розкритті та розслідуванні злочинів. Слід враховувати, що досягнення науково-технічного прогресу доступні також і кримінальному середовищу.

До критеріїв правового регулювання використання криміналістичних засобів з метою збирання й дослідження доказів у кримінальному провадженні слід віднести:

- законність;
- допустимість;
- наукову обґрунтованість;
- процесуальні гарантії від незаконного застосування;
- відповідність використання засобів криміналістики статусу учасників кримінального провадження, їх повноваженням;
- вказівку на мету й умови, а у разі потреби, і на порядок застосування цих засобів у відповідних процесуальних документах, у яких зафіксовано отримані результати;

- належну оцінку результатів їх застосування суб'єктом доказування.

Відповідно застосування техніко-криміналістичних засобів у протидії злочинності в правовій державі обов'язково має бути правомірним. Правомірність застосування криміналістичної техніки характеризується сукупністю ознак, зокрема:

- наявністю правових підстав;
- застосуванням засобів тільки визначеними законом особами;
- дотримання процесуальної форми і порядку застосування;
- оформлення результатів відповідно до вимог нормативних актів.

Конституція України гарантує кожній людині утвердження і забезпечення її прав і свобод (ст. 3), недоторканність житла (ст. 30), таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31), недоторканість особистого і сімейного життя та заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди (ст. 32) та інші права і свободи, які не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України та законами України.

КПК України є основною частиною кримінального процесуального законодавства України та регламентує випадки, способи та методи, а також перелік суб'єктів застосування техніко-криміналістичних засобів.

Аналізуючи норми чинного КПК треба відзначити, що ст. 25 КПК України зобов'язує прокурора, слідчого в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Діючий КПК України не містить окремої спеціальної норми, яка б чітко визначала правові основи застосування криміналістичної техніки або чіткий перелік техніко-криміналістичних засобів, які використовуються при проведенні досудового розслідування.

Аналіз його норм дозволяє зробити висновок про те, що в ньому містяться окремі положення, які:

- регламентують загальні питання використання технічних засобів;
- встановлюють правила використання технічних засобів під час проведення окремих слідчих дій;
- регламентують процесуальне оформлення ходу та результатів застосування технічних засобів під час проведення слідчих дій;
- прямо вказують на необхідність (зобов'язують) використання технічних засобів під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій;
- визначають суб'єктів використання техніко-криміналістичних засобів.

До першого блоку можна віднести ст. 107 КПК України «Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження», яка містить загальні положення використання технічних засобів, покладає на особу яка проводить слідчу (розшукову) дію прийняття рішення про застосування технічних засобів, обов'язок використовувати технічні засоби у разі коли це є обов'язковим, а також інші обов'язки стосовно техніко-криміналістичного забезпечення слідчої (розшукової) дії.

До другого блоку доцільно включити ст. 236 КПК України «Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи», ст. 237 КПК України «Огляд», ст. 239 КПК України «Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією», ст. 240 КПК України «Слідчий експеримент», ст. 241 КПК України «Освідування особи» тощо.

До третього блоку, на нашу думку, можна віднести такі норми, як ст. 104 КПК України «Протокол», ст. 105 КПК України «Додатки до протоколів», ст. 231 КПК України «Протокол пред'явлення для впізнання», ст. 252 КПК України «Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій». Такі норми, як ст. 232 КПК України «Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування», ст. 258 КПК України «Загальні положення про втручання у приватне спілкування», ст. 268 КПК України «Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу», ст. 270 КПК України «Аудіо-, відеоконтроль місця» прямо вказують на необхідність та обов'язковість використання техніко-криміналістичних засобів під час проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій і є невід'ємною частиною процесуальної фіксації результату такої дії, а у подальшому і доказування у кримінальному провадженні.

Крім того повнота, результативність, успішність вказаних слідчих (розшукових) дій безпосередньо залежить від правильного використання необхідних техніко-криміналістичних засобів. Ст. 39 КПК України «Керівник органу досудового розслідування», ст. 40 КПК України «Слідчий органу досудового розслідування», ст. 69 КПК України «Експерт», ст. 71 КПК України «Спеціаліст» безпосередньо або опосередковано вказують на суб'єктів, які мають право використовувати технічні засоби під час проведення досудового розслідування з метою забезпечення його повноти, об'єктивності, своєчасності, встановлення обставин, що підлягають доказуванню.

Отже, зазначені норми є передумовою застосування технічних засобів у кримінальному судочинстві залежно від особливостей конкретної обстановки місця події або специфіки проведення слідчої (розшукової) дії.